

مدلسازی عوامل استراتژیک موثر بر توسعه صنعت بیمه:

رویکرد مروری

منیر حبیبی^۱

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت کسب و کار، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران monir.habibi2012@gmail.com

چکیده

در هر کشوری رشد و توسعه صنعت بیمه تحت تاثیر دو گروه عوامل درونی و بیرونی قرار دارد. عوامل درونی به ساختار و عملکرد این صنعت مرتبط است که تا اندازه ای تحت کنترل مقامات و مراجع بیمه ای است. در صورتی که ساختار این صنعت به صورت بهینه طراحی شده باشد، می تواند در جهت رشد و اعتلای بیمه کشور عمل نماید. ساختار فعلی بازار بیمه ایران با وجود تلاش های فراوان مسولان این صنعت، هنوز نتوانسته است پاسخگوی نیازهای بالقوه بازار و متناسب با ظرفیت قابل توسعه آن باشد. از طرفی یکی از بخش هایی که در کنار بانک و بورس نیازمند نگاه ویژه ای در راستای سیاست های اقتصاد مقاومتی است بخش بیمه است. این مطالعه، یک رویکرد مروری برای شناخت عوامل موثر بر توسعه ضریب نفوذ بیمه با رویکرد اقتصاد مقاومتی است. به این منظور، مبانی و پیشینه تحقیق بررسی شده و بر اساس موارد بررسی شده توسط پژوهشگران در سال های اخیر، مدل پیشنهادی ارائه شده است.

واژه های کلیدی: اقتصاد مقاومتی، توسعه صنعت بیمه

۱. مقدمه

صنعت بیمه کشور به عنوان پرچمدار حفظ ثروت ملی و توزیع ریسک ناشی از مخاطرات از ریسک‌های انسانی تا بلایای طبیعی نقش موثر و غیرقابل‌اغماضی در موفقیت‌های طرح اقتصاد مقاومتی خواهد داشت. قرار گرفتن صنعت بیمه در موضوعات مورد مذاکره در مذاکرات ۱+۵، را می‌توان نشان از اهمیتی دانست که این صنعت در عرصه‌های تجارت داخلی و بین‌المللی دارا می‌باشد و نیازمند نگاه ویژه‌ای در راستای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی می‌باشد.

این صنعت به دلیل ماهیت تجمیع ریسک‌های خرد و کلان و توزیع آنها با استفاده از مکانیسم بیمه‌های اتکایی، به مبادلات بین‌المللی وابسته است و همین امر بعنوان یکی از ابزار و گلوگاه‌هایی بود که تحریم‌کنندگان اقتصاد کشور مترصد فشار وارد آوردن از طریق آن به اقتصاد کشور بودند. به این ترتیب یکی از بخش‌هایی که در کنار بانک و بورس نیازمند نگاه ویژه‌ای در راستای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است بخش بیمه است. اهمیت این بخش از فعالیت اقتصادی برای تحریم‌کنندگان اگر بیشتر از سایر بخش‌های اقتصادی نبوده، کمتر هم نخواهد بود.

تجربه بیمه‌گری اتکایی در شرایط جنگ تحمیلی و این چندسال اخیر که با تشدید تحریم‌ها روبه‌رو بودیم، فضایی را در مقابل تصمیم‌گیران کلان صنعت بیمه کشور قرار می‌دهد تا به لزوم پیاده‌سازی شاخصه‌های اقتصاد مقاومتی در صنعت بیمه کشور اهتمام جدی‌تری کنند.

بنا به تعریف برخی از اقتصاددانان از اقتصاد مقاومتی، این نوع اقتصاد معمولاً در رویارویی و تقابل با اقتصاد وابسته و مصرف‌کننده یک کشور قرار می‌گیرد که منفعل نیست و در مقابل اهداف اقتصادی سلطه‌ایستادگی نموده و سعی در تغییر ساختارهای اقتصادی موجود و بومی‌سازی آن براساس جهان بینی و اهداف دارد. برای تداوم این نوع اقتصاد، می‌بایست هرچه بیشتر به سمت محدود کردن استفاده از منابع نفتی و رهایی از اتکای اقتصاد کشور به این منابع حرکت کرد و توجه داشت که اقتصاد مقاومتی در شرایطی معنا پیدا می‌کند که جنگی وجود داشته باشد و در برابر جنگ اقتصادی و همچنین جنگ نرم دشمن است که اقتصاد مقاومتی معنا می‌یابد. هنگامی که بحث اقتصاد مقاومتی مطرح می‌شود، تصور ما از اقتصاد نوعی اقتصاد اسلامی است که ریشه در جهان بینی توحیدی دارد و مقوله‌های مادی، معیشت و معنویت را در یک تفسیر و یک الگوی خاص دنبال می‌کند.

آنچه که از روایات و آیات ما استنتاج می‌شود این است که اقتصاد در مفهوم اندیشه اسلامی یک مفهوم و یک مقوله توازنی، هم در مقوله مادی و هم در مقوله معیشت، است. در تفکر اسلامی هر تلاشی برای ایجاد توازن در معیشت امری اقتصادی محسوب می‌شود. این توازن، قلمروهای مختلفی دارد. ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که مبادله در آن وجود دارد و در این مبادله هزینه، منافع و درآمد وجود دارد. از اینرو در تفکر اسلامی اقتصاد برابر است با توازن در زندگی و معیشت اقتصاد از این حیث، نوعی بی‌نیازی است؛ یعنی می‌بایست به کمک توازن‌ها نیازها را رفع کنیم.

این مطالعه در پی شناسایی عوامل موثر بر توسعه صنعت بیمه با رویکرد اقتصاد مقاومتی است. به عبارتی دیگر هدف اصلی از انجام این پژوهش بررسی مجموعه عواملی است که زیر نظر رویکرد اقتصاد مقاومتی می‌توانند موجب توسعه و رشد صنعت بیمه گردند.

۲. مروری بر مبانی و ادبیات تحقیق

در این بخش مروری مختصر بر مبانی نظری اقتصاد مقاومتی انجام شده است.

۲.۱. مفهوم اقتصاد مقاومتی

نخستین مفهوم قابل استناد از اقتصاد مقاومتی این است که ما در جهانی زندگی می‌کنیم که دشمن در عرصه‌های مختلف حضور دارد؛ یکی از این عرصه‌ها، فعالیت اقتصادی است. به عبارت دیگر در یک میدان رقابتی، تعاملی و تخصیصی قرار داریم که می‌بایست جهت نیل به اهداف، این فضا را مدیریت کنیم. قاعدتاً در چنین فضایی هم دشمن بیرونی وجود دارد و هم دشمن داخلی و از طرف دیگر امکانات بیرونی و داخلی نیز فراهم است که این اقتصاد را اقتصاد مقاومتی می‌گوییم، یعنی اقتصادی که این نوع مولفه‌ها را به خوبی می‌فهمد و

جامعه را بر اساس آن مدیریت می کند [۲۸]. اقتصاد مقاومتی با اقتصاد اسلامی بیگانه نیست، بلکه می توان گفت یک نوع مکمل اقتصادی آن است که به ضرورت زمان فعلی ما باز می گردد و در شرایط فعلی تحریم ضرورت آن دو چندان است. منظور از اقتصاد واقعی یک اقتصاد مقاومتی فعال و پویاست نه یک اقتصاد منفعل و وابسته. چنان که مقاومت برای دفع موانع پیشرفت و کوشش در مسیر مهم حرکت و پیشرفت تعریف می شود [۲۹].

۲.۲. الگوهای اقتصاد مقاومتی

در خصوص اقتصاد مقاومتی می توان ۵ الگو را به صورت زیر ارائه داد:

۱. اقتصاد موازی

الگوهای اول از اقتصاد مقاومتی الگوی اقتصاد موازی است؛ یعنی همان طور که انقلاب اسلامی با توجه به نیاز خود به نهادهای با روحیه و عملکرد انقلابی اقدام به تاسیس نهادهایی مانند کمیته امداد، جهاد سازندگی، سپاه پاسداران و بنیاد مسکن نمود، امروز نیز می بایست برای تامین اهداف انقلاب این پروژه را ادامه داده و تکمیل کند؛ چرا که انقلاب اسلامی به اقتصاد مقاومتی و به نهاد سازی های مقاومتی در اقتصاد نیاز دارد که در عمل از عهده نهادهای رسمی اقتصادی بر نمی آید.

۲. اقتصاد ترمیمی

الگوی دوم از اقتصاد مقاومتی عبارت از اقتصادی است که در پی مقاوم سازی، آسیب زدایی، خلل گیری و ترمیم ساختارها و نهادهای اقتصادی است. ترمیم و مقاوم سازی ساختارهای اجرایی و اداری کشور بر حسب نیازهای مختلف و مقتضیات زمان و مکان هم امری دور از ذهن نیست. کشورهای توسعه یافته نیز در دوره هایی از تاریخ اقتصادی خود مجبور به مقاوم سازی ساختارهای اقتصادی شدند؛ به عنوان مثال غرب پس از ۲ شوک نفتی ۱۹۷۹ و ۱۹۸۳، اقدام به جایگزینی سوخت های فسیلی با سایر سوخت های نوین نمود که امروزه با قیمت های بالای ۱۰۰ دلار نیز دچار شوک نفتی نمی شود [۳۰].

۳. اقتصاد دفاعی

الگوی سوم از اقتصاد مقاومتی، متوجه هجمه شناسی، آفندشناسی و پدافندشناسی ما در برابر آن هجمه است. بنابراین زمانی به اقتصاد مقاومتی دست یافته ایم که ابزارها و شیوه های هجمه دشمن را پیشاپیش شناخته باشیم و بر اساس آنها استراتژی مقاومت خود را علیه آنان تدوین و اجرا کنیم. بدیهی است تا آفند دشمن شناخته نشود مقاومت متناسب با آن نیز طراحی و اجرا نخواهد شد.

۴. اقتصاد الگو

چهارمین الگو نیز این است که اساسا اقتصاد مقاومتی تنها یک رویکرد کوتاه مدت سلبی و اقدامی پدافندی نیست، بر خلاف ۳ الگوی قبلی که اقتصاد مقاومتی را یا پدافندی یا کوتاه مدت می دانستند، این رویکرد چشم اندازی کلان به اقتصاد جمهوری اسلامی ایران دارد و یک اقدام بلند مدت را شامل می شود. در این رویکرد ما در پی اقتصاد ایده آلی هستیم که هم اسلامی باشد و هم ما را به جایگاه نخست اقتصاد منطقه برساند، اقتصادی که برای جهان اسلام الهام بخش و کارآمد بوده و زمینه ساز تشکیل تمدن بزرگ اسلامی باشد. بر این اساس در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، یکی از مولفه های مهم الگو می بایست متضمن مقاومت و تحقق آن باشد. در این مقوله است که اقتصاد مقاومتی مشتمل بر اقتصاد کارآفرینی و ریسک پذیری و نوآوری می شود (سایت تبیان).

۵. اقتصاد کارآفرینی و تحقق و توسعه

پنجمین الگو از اقتصاد مقاومتی، مسئله کارآفرینی و فرایند تحقق و توسعه است. در این بخش که نقطه عطف تمام این موارد پنجگانه محسوب می شود، اصل بحث مربوط به نوآوری و تحقیق و توسعه و همچنین کارآفرینی داخلی است. در این زمینه باید برنامه ریزی جامع و مدونی انجام شود تا هم در زمینه تحقق و توسعه فراهم شود و فرایند تخصیص بودجه برای این کار اصلاح و تسهیل شده و زمینه های کارکردی آن نیز مورد توجه قرار گیرد و هم تدابیری اندیشیده شود که متخصصان و استعدادها برتر در داخل کشور جذب شوند و امکاناتی در اختیارشان قرار گیرد تا رغبت این افراد برای فعالیت در داخل کشور افزایش یافته و تکنولوژی که در کشورهای پیشرفته به طور مرتب در حال به روز شدن است در داخل و با استفاده از تقویت فرایند تحقق و توسعه انجام شود [۲۰].

۲.۳. شاخص های مهم در تشخیص اقتصاد مقاومتی

مقام معظم رهبری شکل گیری اقتصاد مقاومتی و رسیدن کشور به هدف در سایه آن را منوط به حصول یک سری ویژگی ها می داند که برخی را در سخنان خود بر شمرده اند: [۹]

۱. شاخص اصلی: رشد اقتصادی

رهبر انقلاب شاخص اصلی را در تعیین موفقیت یا عدم موفقیت حصول رشد اقتصادی پرشتاب می داند که حداقل قابل قبول آن میزان پیش بینی شده در برنامه پنجم است.

"آنچه که در این زمینه با عنوان شاخص وجود دارد و مهم است، رشد پر شتاب کشور به میزان تعیین شده ی در برنامه ی پنجم است که اعلام شده است؛ یعنی حداقل رشد هشت درصدی"

۲. افزایش بهره وری: عامل رسیدن به هدف

یکی از عوامل اصلی رسیدن به رشد اقتصادی بالا در کشور "افزایش بهره وری" است با افزایش بهره وری در اقتصاد بدون افزایش سرمایه گذاری می توان به تولید و ارزش افزوده بسیار بیشتر دست یافت و این مسئله در کشوری که شاخص بهره وری آن به صورت سنتی پایین است بسیار حائز اهمیت است. نکته مهم در افزایش سهم بهره وری توجه به ضرورت آموزش مردم است زیرا بهره وری در ارتباط تنگاتنگ با مفهوم منابع انسانی است و در صورت عدم تغییر نیروی انسانی نمی توان انتظار تغییر قابل ملاحظه ای در شاخص بهره وری را داشت.

۳. کاهش شاخص بیکاری و افزایش اشتغال

شاخص نرخ بیکاری یکی از شاخص های نشان دهنده میزان رونق اقتصادی در کشور است و طبیعی است که در یک اقتصاد پویا و رو به رشد این شاخص روند کاهشی خواهد داشت. زیرا در پی رونق اقتصادی و گسترش تولید بیشتری از مشاغل و نیروی کار لازم خواهد بود.

۴. شاخص گسترش فعالیت بخش خصوصی

کاسته شدن از حجم تصدی دولت در اقتصاد که به منزله افزایش فعالیت بخش خصوصی و تعاونی است همواره از عوامل اصلی افزایش بهره وری و رشد اقتصادی و حرکت به سمت رونق در اقتصاد محسوب شده است. طبیعی است در کشوری که حجم تصدی بخش دولتی در اقتصاد زیاد است برای حرکت به این سمت بخش خصوصی نیازمند کمک و حمایت هایی است که توان رقابت و حضور در کنار رقیبی چون دولت را داشته باشد. حضور بخش خصوصی در عرصه های مختلف به افزایش سرمایه گذاری کشور کمک می نماید و سبب تحول جدی در مدیریت رو به رشد اقتصادی می گردد.

۵. تشکیل سرمایه های بزرگ

یکی از شاخص های اصلی در اقتصادهای بزرگ و رو به رشد جهان تشکیل سرمایه های بزرگ است این الزاما به معنی وجود ابر سرمایه داران و شکاف های عظیم طبقاتی نیست بلکه این سرمایه های بزرگ و مجموعه های قدرتمند اقتصادی می تواند از گرد هم آمدن تعداد بسیار زیادی سرمایه های کوچک حاصل شود.

۶. استفاده بهینه از منابع یا صرفه جویی در مواد اساسی

استفاده صحیح یا حداکثری از منابع موجود در کشورها خود عامل بسیار مهمی در رشد و پیشرفت کشور است. شاید بتوان گفت که میزان هدر رفت هر یک از منابع اساسی مثل آب یا انرژی که هزینه بالایی در کشورها در اختیار مصرف کنندگان خانگی صنعتی یا کشاورزی قرار می گیرد خود از شاخص های مهم نشان دهنده وضعیت اقتصاد یک کشور در حرکت رو به رشد خود است.

۷. مشارکت مستقیم مردم

مشارکت مستقیم مردم در امر اقتصاد، لازم است. این نیازمند توانمند شدن است، نیازمند اطلاعات لازم است؛ که اینها را باید مسئولین در اختیار مردم بگذارند و این روند روز به روز توسعه پیدا کند...البته رسانه ها نقش دارند، رادیو و تلویزیون نقش دارند و می توانند مردم را آگاه کنند؛ دولت هم باید فعال برخورد کند و بتواند مسئله اقتصادی را پیش ببرند."

اقتصاد مقاومتی که موجبات قوام جامعه اسلامی است، اقتصاد مبتنی بر پایه های منابع داخلی است که در برابر فشارها و تحریم ها دچار بحران نمی شود. مطالعات نظری و تجربی نشان می دهد که بازارهای پول و سرمایه، نقش مهمی در رشد و توسعه اقتصادی دارند. افزایش حجم سرمایه، هم به طور مستقیم به صورت یکی از عوامل تولید و هم از طریق افزایش بهره وری دیگر عوامل، سبب بالا رفتن اشتغال،

تولید و رفاه جامعه می‌شود. و از طرفی بانکداری اسلامی با بهبود فضای کسب و کار و درگیر نمودن بخش واقعی اقتصاد می‌تواند بسترساز اقتصاد مقاومتی و خلق حماسه اقتصادی باشد.

۲.۴. نقش اقتصاد دانش بنیان در اقتصاد مقاومتی

اقتصاد دانش بنیان اقتصادی است که بر اساس تولید و توزیع و کاربرد دانش و اطلاعات شکل گرفته و سرمایه گذاری در دانش و صنایع دانش پایه مورد توجه خاص قرار می‌گیرد. صنایع دانش بنیان صناعی است که در آن‌ها سطح بالایی از سرمایه گذاری به ابداع و نوآوری اختصاص می‌یابد و فن آوری‌های کسب شده با شدت بالایی مصرف می‌شوند و نیروی کار از تحصیلات عالی برخوردار است. «کار و سرمایه ایرانی در قرن بیست و یکم می‌تواند و باید مشغول تولید و فروش فرمول‌های علمی، دانش فنی‌های مختلف، تولید علم، طراحی صنایع گوناگون و ماشین‌آلات صنعتی شود و پیشروانه عرصه‌های ناشکفته و ناگشوده علم را در حوزه صنعت و تولید به دست بگیرد. (مقام معظم رهبری ۱۶/۶/۱۳۸۹)».

بانکداری اسلامی نیز می‌تواند با حمایت از نوسازی و تجهیز بنگاه‌های تولیدی به دانش فنی روز با هدف ارتقای بهره‌وری و رقابت پذیری و مشارکت در تاسیس شرکتهای دانش بنیان و حمایت از تحقیقات کاربردی در زمینه‌های مختلف به این اقتصاد که شعاعی از اقتصاد مقاومتی است کمک شایانی می‌کند.

۲.۵. توسعه صنعت بیمه

فعالیت‌های شرکتهای بیمه با توجه به گسترش روز افزون فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی و توسعه کشورها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. هر قدر کشوری در جهت توسعه، گام‌های اساسی تری بردارد، صنعت بیمه در آن کشور از جایگاه مطلوبتری برخوردار خواهد بود. پیش رفت بیمه در یک کشور، می‌تواند منجر به حفظ ثروت ملی و تشکیل پس انداز ای بزرگ شود و در ارتباطی متقابل با رشد و توسعه اقتصادی، افزایش مبادلات و توسعه سرمایه گذاری‌های آن کشور است.

در واقع صنعت بیمه، با توجه به نقش آن به عنوان یک نهاد سرمایه گذار و تعهدش در جبران خسارت، می‌تواند بر فعالیت‌های اقتصاد کلان و نیز در رشد اقتصادی آن کشور، تأثیر بسزایی داشته باشد. صنعت بیمه می‌تواند نقش کلیدی در توسعه امور اقتصادی ایفا کند. در بخش کشاورزی، صنعت بیمه با پوشش محصولات کشاورزی می‌تواند اطمینان خاطر کشاورزان را تأمین کند و ضمن حذف فعالیت‌های واسطه‌ها، سلف خران و تأمین و تضمین درآمد بخش کشاورزی، زمینه رشد آن و استمرار تولید و نیز صادرات محصولات زراعی را فراهم سازد. در بخش صنعت، پوشش‌های بیمه‌ای برای جبران خسارات احتمالی سرمایه گذاران با ارائه خدمات مختلف به گسترش سرمایه گذاری، افزایش تولید و صادرات کمک می‌کنند. در بخش تجارت نقش صنعت بیمه بسیار کلیدی است. اگرچه تجارت داخلی از ریسک کمتری برخوردار است، اما در بخش تجارت خارجی خطرهای بسیاری وجود دارد که می‌تواند در روند فعالیت‌های بازرگانی خارجی آثار مثبت یا منفی برجای گذارد. خطراتی نظیر بروز جنگ، تغییرات سیاسی، عدم توانایی خریدار خارجی برای انجام به موقع تعهدات و... از خطراتی است که صادرکنندگان کالا را تهدید می‌کند. اما صنعت بیمه با جبران خسارات در مواقع بروز خطر، می‌تواند روند توسعه تجارت خارجی را تضمین کند [۱۴].

طبق اصل ۴۴ قانون جمهوری اسلامی ایران، سیستم اقتصادی به سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی تقسیم شده است و فعالیت بیمه گری در زمره فعالیت‌های دولتی قرار گرفته است. همچنین در اصول ۲۸-۲۹-۳۰ و ۳۱ قانون اساسی ضمن تأکید بر لزوم گسترش بیمه، دولت موظف شده است تا تمام امکانات خود را برای تأمین رفاه اجتماعی از جمله توسعه بیمه به کار گیرد. صنعت بیمه برای گسترش، نیاز به زمینه‌های مناسب اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کلان دارد.

۲.۶. بیمه و اقتصاد مقاومتی

یکی از بخش‌هایی که در کنار بانک و بورس نیازمند نگاه ویژه‌ای در راستای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است بخش بیمه است. اهمیت این بخش از فعالیت اقتصادی برای تحریم‌کنندگان اگر بیشتر از سایر بخش‌های اقتصادی نبوده، کمتر هم نخواهد بود. این صنعت به دلیل ماهیت تجمیع ریسک‌های خرد و کلان و توزیع آنها با استفاده از مکانیسم بیمه‌های انکابی، به مبادلات بین المللی وابسته است و همین امر بعنوان یکی از ابزار و گلوگاه‌هایی بود که تحریم‌کنندگان اقتصاد کشور مترصد فشار وارد آوردن از طریق آن به اقتصاد کشور بودند.

یکی از پیامدهای نامطلوب تحریمها را می توان از بین رفتن امنیت تجاری و تغییر شکل و ماهیت تبادلات بازرگانی دانست. بیمه به لحاظ ماهیت تامین امنیتی که به دنبال داشته و دارد نیز متأثر از تحریمها بوده است. صنعت بیمه در دنیای تجاری و کسب و کار معمول در جهان بعنوان یکی از ابزار تامین مالی و امنیت و حلقه اتصال مبادلات داخلی و بین المللی محسوب می گردد. با تنگ شدن فرایند مبادلات بین المللی در نتیجه تحریمها و لزوم برنامه ریزیهای کافی و وافی برای ممانعت از آسیب پذیری از نوسانات بازار، نقش صنعت بیمه بیش از پیش فزونی می یابد.

تأثیر پذیری مستقیم و غیر مستقیم صنعت بیمه ناشی از بروز تحریمها (از قبیل اعمال محدودیتهای بر فعالیتهای بیمه ای مستقیم، بیمه های اتکایی، صنایع نفت و گاز و انرژی و ...) جایگاه بیمه را دو چندان می سازد. این صنعت که مقرر بود خود حافظ امنیت و تامین مالی سرمایه گذاری ها و سرمایه های ملی و داخلی کشور باشد تحت تأثیر این تحریمها دچار ضرر و زیان شد و بصورت غیر مستقیم نیز از پیامدهای سایر بخشهای اقتصادی و سیاسی کشور نیز بی نصیب نماند.

در این بین اما اتفاقاتی که در طی این سالها بر اقتصاد کشور در نتیجه تحریمها واقع شد بخشهای مختلف کشور را در استفاده بهینه از ظرفیتهای موجود تحریک نمود که در صنعت بیمه نیز در این مسیر گامهای مثبت و خوبی برداشته شد. نگرانی اجباری بیمه ها و ریسکهای آنها در داخل کشور موجب تقویت شرکتهای بیمه اتکایی، رشد تعداد شرکتهای بیمه گر، نمایندگی ها و کارگزاران و چند نهاد متأثر از صنعت بیمه برای تقویت بنیه اقتصادی کشور و پشتوانه ای برای تحکیم اقتصاد کشور صورت پذیرفت. آنچه در این بین غفلت شد مربوط به برخی سیاستهای حاکم بر بخش بیمه بوده است که نتوانسته در تمامی این سالهای تغییر چشمگیری در روند افزایش ضریب نفوذ بیمه ایجاد نماید. مشکلات ناشی از اجباری بودن بیمه شخص ثالث و بیمه نبودن قریب به ۴۰ درصد از خودروهای قابل تردد در کشور، عدم رشد بیمه های عمر و زندگی در ایران، عدم ورود بیمه به بخشهای مختلف اقتصادی و پروژه های ملی... بوده است. از سوی دیگر در هیچ کجای دنیا هیچ فعالیت اقتصادی شروع و موفق نمی شود مگر اینکه بیمه ای برای آن تعریف شده باشد.

اگر قرار باشد اقتصاد مقاومتی، اقتصادی باشد که در برابر تکانهای خارجی و داخلی مقاومت کند، سطح بالایی از اشتغال را در کشور پوشش دهد، بر دانش فنی و تکنولوژی استوار باشد و بر نهادهای مردمی تکیه کند و از طرف نهادهای مردمی حمایت شود، بنابراین لازم است حمایت و ارتباطات بخشهای مختلف اقتصادی را با بیمه افزایش دهیم و حضور پررنگ تر صنعت بیمه در کسب و کارهای مختلف را تقویت نماییم.

صنعت بیمه به دلیل ماهیت لزوم عدم تمرکز در ریسک و تجمع خطر در محدوده جغرافیایی خاص یک کشور به شدت به مکانیسم بیمه های اتکایی وابسته است و این یکی از گلوگاه هایی بود که تحریم کنندگان اقتصاد کشور مترصد فشار وارد آوردن از طریق آن به اقتصاد کشور بودند. عدم ارائه سرویس های بیمه اتکایی به شرکت های بیمه ایرانی حتی بر حمل و نقل نفت در مبادلات بین المللی ایران با مشتریان نفتی اش نیز تأثیر گذاشت.

در کشوری که به ادعای مسوولان کشور ۱۱ میلیون نفر در آن از هیچ نوع حمایت بیمه ای برخوردار نیستند، گزافه نخواهد بود اگر بگوییم که در سال های آینده فاجعه هزینه های درمانی دامان اقتصاد و حتی امنیت کشور را خواهد گرفت. اجرای این طرح می تواند به همراه لزوم تنوع سازی بخش بیمه های عمر و سرمایه گذاری برکات اجتماعی و اقتصادی شگرفی برای خانوارها به همراه داشته باشد. آنچه در این رهگذر حائز اهمیت است لزوم تقویت و تفویض اختیارات و افزایش سرمایه بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان نهاد ناظر بر این صنعت است. چون طبق قانون تاسیس بیمه مرکزی و بیمه گری بیمه مرکزی بیمه گر ۵۰ درصد اتکایی بخش بیمه عمر است و الزاما باید افزایش سرمایه در دستور کار قرار گیرد.

صنعت بیمه در اجرای سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری و همسو با اهداف و سیاست های راهبردی وزارت امور اقتصادی و دارایی، برنامه عملیاتی خود را به شرح زیر تدوین و ارائه نموده است:

جدول ۱. برنامه عملیاتی صنعت بیمه در اجرای اهداف و سیاست های اقتصاد مقاومتی

بند های مرتبط	بند های سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی	برنامه های بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران
۱	تامین شرایط و فعال سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن	الف. گسترش هدایت شده شبکه فروش (نمایندگان و کارگزاران و ارزیابان خسارت بیمه ای).

بند های مرتبط	بند های سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی	برنامه های بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران
	مشارکت آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاریهای جمعی و تاکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم درآمد و متوسط.	ب. فراهم نمودن زمینه شکل گیری نهادهای تخصصی بیمه ای در قالب تشکل های حرفه ای بیمه. ج. افزایش تعداد شرکتهای بیمه تخصصی و تسهیل در تاسیس شرکت های بیمه تعاونی. د. ایجاد زمینه تاسیس تشکل های مردم نهاد با هدف ارتقای مشارکت آحاد جامعه و حمایت از حقوق ذینفعان.
۲	پیشسازی اقتصاد دانش بنیان، پیاده سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش بنیان در منطقه	الف. توسعه پوشش های بیمه ای جدید (با هدف حمایت از شکل گیری اقتصاد دانش بنیان). ب. ایجاد و انتشار گنجینه تجارب بیمه و دانشنامه صنعت بیمه
۳	محور قراردادن رشد بهره وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استانها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت های متنوع در جغرافیای مزیت های مناطق کشور.	الف. استقرار نظام شایسته سالیاری و اهتمام به ارتقای صلاحیتهای حرفه ای در صنعت بیمه. ب. توسعه پوشش های جدید بیمه ای. ج. گسترش هدایت شده شبکه فروش (نمایندگان و کارگزاران و ارزیابان خسارت بیمه ای). د. ارتقا بهره وری کارکنان سازمان و افزایش سرانه آموزش.
۴	استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص های عدالت اجتماعی	افزایش سهم بیمه زندگی و درمان تکمیلی.
۵	سهم بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش، بویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه.	الف. افزایش سرانه آموزش های تخصصی صنعت بیمه. گسترش و ارتقا سطح آموزش های بیمه ای. ب. استقرار نظام شایسته سالیاری و اهتمام به ارتقای صلاحیتهای حرفه ای در صنعت بیمه.
۶	تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی با تاکید بر افزایش کمی و کیفی تولید (مواد اولیه و کالا).	الف. توسعه پوشش های جدید بیمه ای. ب. گسترش پوشش های بیمه درمان تکمیلی
۷	مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت پذیری در تولید.	توسعه پوشش های جدید بیمه ای.
۸	اصلاح و تقویت همه جانبه نظام مالی کشور با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، ایجاد ثبات در اقتصاد ملی و پیشگامی در تقویت بخش واقعی.	الف. ارتقای سهم بیمه در جبران خسارت وارده به سرمایه های ملی. ب. ارتقای نقش صنعت بیمه در تجهیز بازارهای پولی و مالی توسعه پوشش های جدید بیمه ای.
۹	حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت از طریق: - تسهیل مقررات و گسترش مشوق های لازم. - گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت های مورد نیاز. - تشویق سرمایه گذاری خارجی برای صادرات. - برنامه ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل دهی بازارهای جدید و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه. - استفاده از ساز و کار مبادلات تهاتری برای تسهیل مبادلات در صورت نیاز. - ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف.	الف. تدوین مقررات تشویقی جهت مشارکت و سرمایه گذاری خارجی در صنعت بیمه ب. تشویق شرکتهای بیمه به فعالیت در بازارهای بیمه خارجی ج. ارتقا همکاری با شرکت های بیمه خارجی. د. توسعه بیمه های اعتبار صادراتی ه. بیمه مسئولیت قراردادی حقوق ورودی عبور کالای خارجی

بند های مرتبط	بند های سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی	برنامه های بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران
۱۰	توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج.	الف. افزایش تعداد شرکتهای بیمه. ب. گسترش هدایت شده شبکه فروش (نمایندگان و کارگزاران و ارزیابان خسارت بیمه های). ج. تشویق شرکتهای بیمه به فعالیت در بازارهای بیمه خارجی
۱۱	افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب پذیری اقتصاد کشور از طریق: -توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان بویژه همسایگان. -استفاده از دیپلماسی در جهت حمایت از هدف های اقتصادی. -استفاده از ظرفیت های سازمان های بین المللی و منطقه ای.	الف. جلب حضور اشخاص خارجی در بازار بیمه کشور. ب. ارتقا همکاری با شرکت های بیمه خارجی.
۱۲	شفاف سازی اقتصاد و سالم سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت ها و زمینه های فساد در حوزه های پولی، تجاری، ارزی و ...	الف. تقویت بخش حسابرسی داخلی شرکت های بیمه. ب. یکپارچه سازی و تسهیل تبادل اطلاعات از طریق اتصال به سامانه های ارتباطی درون صنعت بیمه و با دستگاه های مرتبط.
۱۳	تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره وری، کارآفرینی، سرمایه گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه.	الف. تدوین قوانین در جهت استقلال و تقویت اختیارات قانونی نهاد ناظر و توسعه صنعت بیمه. ب. تجلیل از پیشگامان اقتصاد مقاومتی در صنعت بیمه
۱۴	دولت مکلف است برای تحقق سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی با هماهنگی سازی و بسیج پویای همه امکانات کشور، اقدامات زیر را معمول دارد: - شناسایی و بکارگیری ظرفیت های علمی، فنی و اقتصادی برای دسترسی به توان آفندی و اقدامات مناسب. - رصد برنامه های تحریم و افزایش هزینه برای دشمن. - مدیریت مخاطرات اقتصادی از طریق تهیه طرح های واکنش هوشمند، فعال، سریع و به هنگام در برابر مخاطرات و اختلال های داخلی و خارجی.	الف. تشکیل کلوب های بیمه ای (P&I) ب. ایجاد حساب اتکایی ویژه تحریم ج. ایجاد ظرفیت مشترک بازار. د. افزایش سرمایه شرکتهای بیمه هـ. افزایش پشتوانه ارزی بیمه مرکزی برای مقابله با تحریم و. تاسیس شرکتهای بیمه مستقیم یا اتکالی جدید
۱۵	شفاف و روان سازی نظام توزیع و قیمت گذاری و روزآمدسازی شیوه های نظارت بر بازار.	الف. گسترش نظارت بر بیمه نامه های مربوط به ریسک های بزرگ. ب. افزایش بازدیدهای نظارتی. ج. نظارت بر وضعیت مالی و توانگری شرکتهای بیمه. د. توسعه پایگاه های اطلاع رسانی الکترونیکی. هـ. تقویت بخش حسابرسی داخلی شرکت های بیمه. و. بکارگیری روشهای نوین فناوری اطلاعات و ارتباطات به منظور اعمال نظارت بهینه، کارآمد و روزآمد ز. تدوین الگوی بهینه نظام توزیع در صنعت بیمه ح. اصلاح نظام قیمت گذاری در صنعت بیمه

۲.۷. پیشینه تحقیق

اسدی (۱۳۹۳) در مطالعه ای با عنوان « نظام اقتصاد اسلامی الگویی کامل برای اقتصاد مقاوتی » نشان داد که اقتصاد مقاومتی محصول اقتصاد اسلامی است که در شرایط بروز ناملازمات، حوادث، بحران ها یا در مسیر اهداف، پویا و پایدار به تخصیص بهینه منابع می پردازد. از این رو اقتصاد اسلامی لزوماً مقاومتی است؛ زیرا اقتصاد در یک نظام اسلامی ظرفیت ها و قابلیت های علم اقتصاد و مکتب اقتصادی را توأمان دارد و از نهادهای اجتماعی و اقتصادی مناسب هم بهره مند می شود.

صمیمی و اعظمی (۱۳۹۳) مطالعه ای با عنوان « نقش توانمندسازی اقتصادی در راهبرد اقتصاد مقاومتی

در کشورهای در حال توسعه» انجام دادند. نتایج برآورد الگوها، نشان میدهد که افزایش نااطمینانی در اقتصاد کلان سبب افزایش شدید مخارج دولت شده به گونه ای که مقاومت اقتصاد را نیز در کشورهای مورد نظر کاهش داده است.

نثاری و همکاران (۱۳۹۴) مطالعه ای با عنوان «راهبردهای تأمین منابع مالی پایدار شهرداری تهران در برنامه پنجساله، با تأکید بر سیاستهای ابلاغی اقتصاد مقاومتی» انجام دادند. نتایج پژوهش نشان می دهد بخش عمده ای از درآمدهای اصلی شهرداریها، با مفاهیم پایداری، سازگار نیستند و از استمرار و مطلوبیت، برخوردار نمی باشند؛ پس این ضرورت به وجود می آید که شهرداریها بهتر است با مطالعه ساختار درآمدی و بر پایه اقتصاد مقاومتی، راهکارهای جدیدی را برای تأمین منابع درآمدی پایدار و مستمر به منظور ارائه خدمات مطلوب به شهروندان داشته باشند.

وثوقی نیری و مرادی آیدیشه (۱۳۹۱) در مطالعه ای با عنوان (اقتصاد مقاومتی عامل اصلی در ارتقاء بهره وری) نتیجه گرفتند که اقتصاد مقاومتی نظام پایداری اقتصادی در برابر استفاده تهاجمی دشمن از ابزارهای اقتصادی علیه منافع و اهداف کشور است. هدف دشمنان از اعمال تحریم ها، تضعیف یا تسخیر منابع اقتصادی کشور برای بهره گیری در برنامه های آینده است. اقتصاد مقاومتی بهترین راهکار در شرایط کنونی است که دشمن با افزایش اقدامات خصمانه خود در قالب تحریم های اقتصادی در حال خصومت ورزی است و حال آن که این فرمول ایستادگی و مقاومت در عرصه اقتصاد، فرصت های حداکثری را فراروی ملت ایران در مسیر اعتلا و پیشرفت می گشاید. واژه اقتصاد مقاومتی بر این موضوع دلالت می کند که فشارها و ضربه های اقتصادی از سوی نیروهای متخاصم سد راه پیشرفت جامعه است که باید بر آن غلبه کرد و نتیجه گرفته شد جهت شکست دشمن در این عرصه نیز ورود به جبهه اقتصادی با بینش، برنامه، تکیه بر فرهنگ اسلامی و نکات مورد اشاره در بیانات مقام عظمای ولایت از قبیل تقویت فرهنگ کار و تولید، اصلاح الگوی مصرف و پرهیز از اسراف، «حمایت از تولید ملی»، استفاده حد اکثری از همه ظرفیت ها، روح خودباوری و خوداتکایی، مردمی کردن اقتصاد ضروری است.

هوشمندچایجانی و همکاران (۱۳۹۱) مطالعه ای با عنوان «اقتصاد مقاومتی و کارآفرینی» انجام دادند. آنها نتیجه گرفتند که این دو مولفه ارتباط مثبت معناداری با یکدیگر دارند.

حبیبی و منعم (۱۳۹۱) مطالعه ای با عنوان «کارآفرینی زیر بنای اقتصاد مقاومتی و توسعه اقتصادی» انجام دادند. این مقاله به روش تحلیل توصیفی مفهوم کارآفرینی در سه بعد فردی، سازمانی و ملی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. ویژگی هایی مانند اعتماد به نفس، ریسک پذیری، انعطاف پذیری و عوامل فردی نظیر ریسک پذیری و تاثیر فرهنگ بر مقوله کارآفرینی در بعد داخلی و تاثیر آن بر اقتصاد مقاومتی و گسترش آن شناسایی شده است.

نتیجه تحقیقات و مطالعات نشان می دهد که استفاده از رویکرد اقتصاد مقاومتی در اکثر قسمتهای سازمانی و اداری موجب رشد خلاقیت؛ افزایش کارآفرینی؛ رشد بهره وری انسانی و سازمانی می شود. و نیز با توجه به مولفه های اقتصادی مقاومتی که همه اثربخش و مفید در امر اقتصاد هستند، اهمیت موضوع دوجندان می شود.

حسینی (۱۳۸۷) در مطالعه ای به راهکارهای توسعه صنعت بیمه اشاره نموده است. که از آن جمله؛ تحلیل صحیح بازار به منظور فراهم نمودن بستر لازم برای رقابت شرکت های بیمه ای، آزادسازی در نرخ های بیمه ای و تعیین آن توسط شرکت های بیمه ای براساس توان مالی خود، کاهش تصدی گری دولت و واگذاری امور بیمه ای به بخش خصوصی، و افزایش سرمایه گذاری در کشور است. همچنین نهادینه کردن فرهنگ بیمه یک ضرورت لازم برای توسعه آن است.

خواجه (۱۳۸۴) در تحقیق خود (پایان نامه کارشناسی ارشد) با اشاره به شرایط طبیعی و اقتصادی کشور و مخاطراتی که سرمایه گذاری در بخش کشاورزی را تهدید می کند، به کارگیری ابزاری دقیق و موثر جهت حمایت و تأمین امنیت اقتصادی کشاورزان را امری لازم و ضروری برشمرده و بیمه محصولات کشاورزی را به عنوان یکی از سیاست های کاهش ریسک مطرح نموده است و از آنجایی که زمینه پذیرش بیمه و ترویج اشاعه فرهنگ بیمه با استفاده از نظام های اطلاع رسانی کارآمد و موثر، میسر است، بررسی میزان تاثیرگذاری فعالیت های اطلاع رسانی و ترویج فرهنگ بیمه بین بیمه گذاران (کشاورزان) استان خراسان رضوی پرداخته است. نتایج نشان داد که بین متغیرهای مستقل سطح خسارت گندمکاران، آگاهی از فواید بیمه، علاقمندی به بیمه کردن محصولات، قابلیت دسترسی به منابع اطلاعاتی، میزان کسب اطلاع از منابع اطلاع رسانی و متغیر وابسته ترویج فرهنگ بیمه رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

عابدیپور و آقاسی (۱۳۸۲) در مطالعه ای در رابطه با توسعه عوامل موثر بر رشد و توسعه صنعت بیمه نتیجه گرفتند که خصوصی سازی ارتباط قوی با رشد و توسعه صنعت بیمه دارد.

۳. بحث و نتیجه گیری

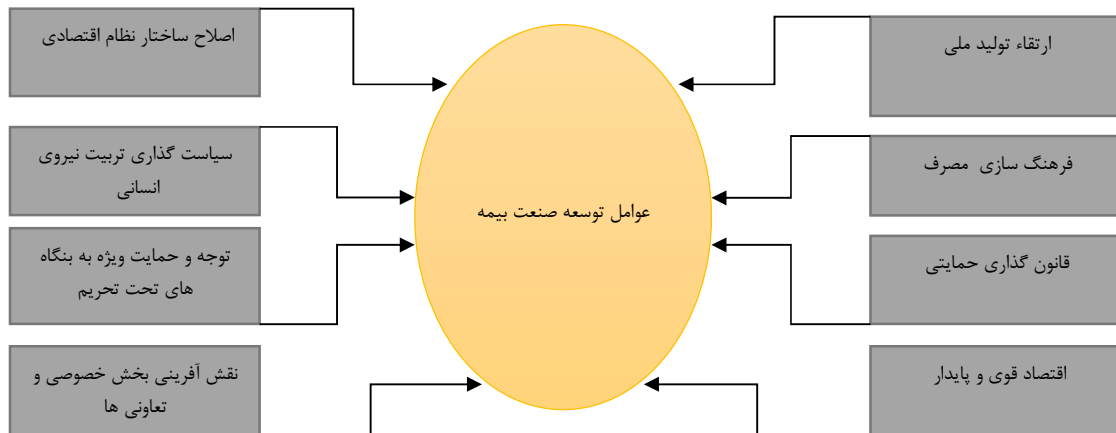
نتیجه تحقیقات و مطالعات نشان می دهد که استفاده از رویکرد اقتصاد مقاومتی در اکثر قسمتهای سازمانی و اداری موجب رشد خلاقیت؛ افزایش کارآفرینی؛ رشد بهره وری انسانی و سازمانی می شود. و نیز با توجه به مولفه های اقتصادی مقاومتی که همه اثربخش و مفید در امر اقتصاد هستند، اهمیت موضوع دوجندان می شود.

صاحب نظران اقتصادی در سطح جهانی به خصوص در دهه های اخیر بر این موضوع اتفاق نظر دارند که نیروی انسانی منبع کم نظیر و بی بدیل در رشد و توسعه پایدار است. با تغییر رویکردهای اقتصادی و بازرگانی از محوریت تولید و محصول به سمت بازاریابی، بازاریابی اجتماعی و تامین تیزهای فردی آحاد جامعه، به همراه افزایش رقابت در سطح ملی و فراملی، تغییرات و عدم اطمینان محیط کسب و کار که با دخالت دولت ها و لحاظ مسایل سیاسی در مناسبات اقتصادی تشدید شده است. اهمیت سرمایه انسانی به عنوان منبع خلاقیت، ابتکار در اقتصاد دانش بنیان، اطلاعات پایه و ارتباط محور، بیشتر نمایان می شود. سیاست های کلان اقتصاد مقاومتی با توجه به فشارهای اقتصادی ناشی از تحریم های بین المللی و با هدف تامین رشد پویا و بهبود شاخص های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم انداز بیست ساله، و با رویکردی جهادی، انعطاف پذیر، فرصت ساز، مولد، درون زا، پیشرو و برون گرا، توسط مقام معظم رهبری مد ظله العالی، در بهمن ماه ۹۲ ابلاغ شد و در سال ۹۴ در هنگام ابلاغ سیاست های کلی برنامه ششم توسعه و در ابتدای سال ۹۵، با شعار اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل مورد تاکید مجدد قرار گرفت. در سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی نیز اهمیت منابع انسانی با ظرافت و زیرکی مورد توجه قرار گرفته و به مثابه روحی در ساختار و سیاست های کلی دمیده شده است؛ به طوری که در تار و پود سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی هم به طور صریح و مستقیم و هم بطور ضمنی بر نقش منابع انسانی در حصول اهداف مورد نظر صحنه گذاشته شده است.

مطالعه روند رشد بیمه طی دهه گذشته بیانگر نقش روز افزون بیمه در اقتصاد خانوار در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است. چنان که کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل در جلسه اولیه خود در سال ۱۹۶۴ اعلام نمود که بازار مناسب ملی بیمه یکی از لوازم ضروری رشد اقتصادی است. بیمه در جهان کنونی یکی از ابزارهای مهم اقتصادی بوده و استفاده های متعددی از آن به عمل می آید. هم چنین صندوق های بیمه یک منبع سرمایه گذاری عظیم بوده بطوریکه شرکت های بیمه به عنوان قطب های سرمایه گذاری در جهان محسوب می شوند [۲۳]

به این ترتیب می توان بر اساس مرور پیشینه تحقیق و با توجه به شرایط موجود کشور، مهم ترین عوامل موثر بر افزایش توسعه ضریب نفوذ بیمه در قالب مدل زیر پیشنهاد نمود:

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق براساس مطالعات نظری و پیشینه تحقیق

۳.۱. پیشنهادهای کاربردی

بهبود وضع اقتصادی و توسعه صنعت بیمه یک کشور لازم و ملزوم یکدیگرند؛ چرا که افزایش سطح توسعه اقتصادی یک کشور موجب افزایش مبادلات و ترقی سطح زندگی و سرمایه گذاری شده و به دنبال آن بیمه نیز توسعه می یابد؛ متقابلاً گسترش خدمات بیمه ای به بهبود وضع معیشتی افراد، حفظ سرمایه های ملی و تجهیز منابع سرمایه گذاری کمک می کند.

از سوی دیگر لزوم اصلاح ساختارها در بدنه اقتصادی کشور می تواند به پیشرفت بیمه کمک نماید. همچنین خصوصی سازی و رقابتی نمودن بیمه ها می تواند موجب رشد و توسعه آنان گردد و اگر بتوان نیروی انسانی متخصص و کاردان را در بدنه اقتصادی و بخش های بیمه وارد نمود و بیشتر به کار گرفت طبیعتاً بهره وری صنعت بیمه دوچندان خواهد شد. از دیگر راهکارهای توسعه صنعت بیمه لزوم فرهنگ سازی درست و اصلاح الگوی مصرف در تمام زمینه ها، تکیه بر قانون گذاری حمایتی، فعال نمودن تعاونی ها و بخش خصوصی، افزایش و ارتقاء تولید ملی و حمایت از بنگاه های تحت تحریم و... می باشد.

منابع

- [1] صفهانی، عباس. (۱۳۸۶). "اعترافات؛ خدمات اسلام به اروپا". انتشارات حضرت عباس (ع)، قم.
- [2] باصری، ب؛ و همکاران. (۱۳۹۰). عوامل موثر بر خرید بیمه عمر (مطالعه موردی شهر تهران). پژوهشنامه بیمه. سال بیست و ششم، شماره ۱، صفحات ۲۹-۱.
- [3] پاکزاد، علی. (۱۳۸۸). "اقتصاد نظامی در ایران"، سایت خبرآنلاین.
- [4] پژویان، ج؛ و دیگری. (۱۳۸۲). تخمین تابع تقاضای بیمه عمر و پیش بینی آن. فصلنامه صنعت بیمه. سال هیجدهم، شماره ۱، صفحات ۲۸-۵.
- [5] پهلوان، کیوان. (۱۳۸۴). "از الشتر تا آلاشت". چاپ سوم، انتشارات آرون.
- [6] تراب زاده جهرمی، محمدصادق؛ سجادی، سیدعلیرضا؛ سمیعی نسب، مصطفی (۱۳۹۲)، بررسی ابعاد و مولفه های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه های حضرت آیت الله خامنه ای، فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، سال دهم، شماره ۳۲، صص ۳۱-۴۶.
- [7] حسینی، ناهید (۱۳۸۷)، نقش و کارکرد بیمه های بازرگانی در دنیای مدرن، هفته نامه آتیه، سال اول، ص ۱۱.
- [8] خراسانی، نورالله (۱۳۷۹). "منابع مالی اهل بیت علیهم السلام"، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- [9] خلیلی، حسام الدین (۱۳۹۱). "مقاومت اقتصادی در پرتو اقتصاد مقاومتی". مجله کاراگاه. دوره پنجم، ص ۲۴-۴۳.
- [10] خواجه، محبوبه (۱۳۸۴)، بررسی میزان تاثیرگذاری فعالیت های اطلاع رسانی در ترویج فرهنگ بیمه بین گذاران استان خراسان رضوی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات تهران، ص ۱۳.
- [11] رضی، سید محمد رضا (۱۳۹۳). "جبهه اقتصاد مقاومتی در ایران معاصر". ماهنامه تحلیلی، ترویجی و گفتمانی قرارگاه پدافند اقتصادی، شماره ۴.
- [12] زرشناس، شهریار. "نگاهی کوتاه به تاریخچه روشنفکری در ایران". ۱۳۹۲.
- [13] سجادی، س. ج؛ و دیگری. (۱۳۸۶). بررسی تاثیر متغیرهای کلان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر تقاضای بیمه عمر. فصلنامه صنعت بیمه. سال بیست و دوم، شماره ۲، صفحات ۲۸-۳.
- [14] صحت، س. (۱۳۸۶). تاثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر بازار بیمه عمر. همایش ملی بیمه.
- [15] صحت، سعید؛ گراوند، عادل؛ قبادی، لیدا (۱۳۹۰)، بررسی نقش اصلی تبلیغات در صنعت بیمه، تازه های جهان بیمه، شماره ۱۵۶.
- [16] طالبنیا، ق. و دیگری. (۱۳۸۶). بررسی تاثیرات تغییر نرخ سود بانکی بر بازدهی بیمه های عمر در صنعت بیمه ایران. فصلنامه صنعت بیمه. سال بیست و دوم، شماره ۲، صفحات ۱۲۱-۱۰۵.
- [17] عابدیپور، محمود؛ آقاسی، سعید (۱۳۸۲)، بررسی عوامل موثر بر رشد و توسعه صنعت بیمه در ایران، پژوهشنامه بیمه.

- [18] عزیزی، ف. (۱۳۸۵). رابطه میان متغیرهای کلان اقتصادی و تقاضا برای بیمه عمر در ایران (۱۳۸۲-۱۳۶۹). فصلنامه مدرس علوم انسانی. دوره ۱۰، شماره ۴، صفحات ۱۴۹-۱۳۵.
- [19] علامه مجلسی (ره). (۱۳۷۸). "حیوه القلوب". ج ۱، چاپ چهارم.
- [20] فشاری، مجید؛ پورغفار، جواد. (۱۳۹۳). "بررسی و تبیین الگوی اقتصاد مقاومتی در اقتصاد ایران". مجله اقتصادی. ص ۲۹-۴۰.
- [21] مهدوی کلیشمی، غدیر؛ ماجد، وحید (۱۳۹۳)، تحلیل عوامل اقتصادی، اجتماعی و روانشناختی مؤثر
- [22] مهدوی، غدیر؛ ماجد، وحید (۱۳۹۳)، اثر عوامل کمی و کیفی مؤثر بر تقاضای بیمه عمر در کشور، پژوهشنامه بیمه، سال بیست و نهم، شماره ۲، شماره مسلسل ۱۱۴، صص ۳۷-۶۶.
- [23] مهرآرا، م؛ و دیگری. ۱۳۸۴. تقاضا برای بیمه عمر در ایران و کشورهای صادر کننده نفت. مجله تحقیقات اقتصادی. شماره ۷۴، صفحات ۸۱-۵۷.
- [24] ناسخیان، علی اکبر. (۱۳۹۳). "اقتصاد مقاومتی جانشینی برای اقتصاد آزاد". ماهنامه تحلیلی، ترویجی و گفتمانی قرارگاه پدافند اقتصادی، شماره ۴.
- [25] نجفی، موسی. (۱۳۸۴). "اندیشه سیاسی و تاریخ نهضت حاج آقا نور الله اصفهانی"، موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، چاپ سوم.
- [26] وثوقی نیری، عبدالله و شعبان مرادی آیدیشه، ۱۳۹۱، اقتصاد مقاومتی عامل اصلی در ارتقاء بهره وری، همایش ملی بررسی و تبیین اقتصاد مقاومتی، رشت، دانشگاه گیلان.
- [27] یزدان پناه، محمد. (۱۳۹۲). "نقش صنعت نظامی در اقتصاد مدرن"، خبرگزاری فارس.

[28] Peet, R & H. Elaune. (2009). "Theories of Development Contentions Arguments, Alternatives". The Guilford Press, Second Edition.

[29] Johnston, D.C. (2005), "Richest Are Leaving Even the Rich Behind". New York times, pp1-17.

[30] Innes, S. (1995). "Creating the Commonwealth", The Economic Culture of Purtain New York.